

En frustreret kunstbranche efterlyser politisk opmærksomhed og penge

Kunstnernes frustrationer over de økonomiske vilkår er store. Per Johan Svendsen rapporterer fra et temamøde i Folketinget om kunstnernes økonomiske vilkår.

Leila Stockmarr er blevet valgt som kulturordfører i Folketinget for Enhedslisten. Hun lagde hårdt ud med at invitere forskellige kunstnerforbund og kunstnere til et temamøde i Folketinget onsdag 13. maj om kunstnernes økonomiske vilkår og rettigheder.

Temamødet var tænkt som det første af flere temamøder om kunst og kulturpolitik. Til mødet var bl.a. inviteret Danske Artister, Danske Filminstruktører, Danske Scenografer, Komponistforeningen, Dansk Forfatterforening, Dansk Musiker Forbund og Billedkunstnernes Forbund samt kunstnere indenfor forskellige faggrupper.

Udbredt frustration

Der var stort fremmøde med omkring 60-70 kunstnere. Leila Stockmarr indledte mødet, hvorefter billedkunstneren Simone Aaberg Kern og forfatteren Kaspar Colling Nielsen holdt oplæg. Simone Aaberg Kern lagde ud med en veloplagt humoristisk fortælling om kunstnerens afmagt. Kasper Colling Nielsen tydeliggjorde derimod forfatterens økonomiske problemer ved knastørt at redegøre for hans indtægter gennem salg af bøger – og hvad han fik ud af det i sidste ende.

Han har udgivet fem bøger i en periode over 16 år, og den økonomiske bundlinje var en personlig indtægt på 2,5 millioner kr. samt 1 million kr. fra fonde etc. Han satte dette tal op mod statens indtægt på hans aktiviteter, som var 13 millioner kr. (heri medregnet skat på forlægger, distribution, trykning osv.). Dette misforhold vender jeg tilbage til.

Efter disse indledende oplæg redegjorde de inviterede faglige foreninger kort om, hvad de synes er de største problemer for deres medlemmer. De spænder vidt fra problemer med gratis arbejde, underbetaling, usikre og uklare økonomiske aftaler om projekter, uklare honorarordninger, ophavsretslige problemer, problemer med det sociale sikkerhedsnet osv.

Så godt som alle repræsentanterne for forbundene oplever et stigende pres med brugen af kunstig intelligens, hvor ophavsrettighederne bliver brudt for et godt ord. Musiker Forbundets repræsentant fortalte, hvordan platforme som Spotify udgiver gratis musik, og hvordan fagorganisationen ikke kan komme i nærheden af at kunne forhandle med organisationen. Han fortalte også, hvordan kapitalfonde i stigende grad overtager musikfestivaler alene med det formål at generere økonomisk overskud.

Alt i alt kunne jeg konstatere, at de økonomiske og retlige frustrationer er voldsomt store hos de forskellige kunstneriske forbund og deres medlemmer. Men jeg kan

også konstatere, at forbundene er blevet mere fagpolitisk præcise og gode til at adressere problemerne for de forskellige kunstneriske faggrupper.

Kunstens vilkår og regeringsforhandlingerne

Efterfølgende var der en bred debat om kunstnernes situation, og man kom vidt omkring. Det var her tydeligt, at de mange kunstnerfaggrupper har mange forskelle, når det gælder økonomi, produktionsbetingelser og branchevilkår. Men der er også en fællesmængde, når det gælder de overordnede interesser.

Et tema som også blev bragt på bane, er forholdet mellem de passive støtteordninger (som Kunstfonden) over for de statslige investeringer, hvor der bliver skabt direkte kunstneriske arbejdspladser; nævnes kan det kendte 'Cirkulære om kunstnerisk udsmykning af statsligt byggeri' fra 1983 – hvor 1 procent plus moms af bygningsudgiften skal bruges til kunstnerisk udsmykning. Debatten er på ingen måde ny og går helt tilbage til starten af 1980'erne.

Leila Stockmarr efterlyste en oplagt 'brændende platform' i forhold til folketingsarbejdet og regeringsforhandlingerne. Det kom der forskellige bud på og forslag til. Det er en rigtig god ide med sådan en 'brændende

Til møde med kunstbranchen og Enhedslisten.
Foto: Per Johan Svendsen.

platform' for at tydeliggøre kunstens og kunstneres problemer i samfundsmæssig sammenhæng.

For mig at se er den helt store 'brændende platform' at der bliver genereret for 158 milliarder kroner inden for Kunst-og Kulturområdet (2022), men at kunstnerne kun får en forsvindende lille andel af dette beløb – og har få, ingen eller svage rettigheder.

Jeg vil anbefale Enhedslisten, at partiet også får lavet en overordnet strategi og en analyse af kunstens og kunstneres position i samfundet.

“Pengene tilbage til kunstnerne”

Siden anden verdenskrig er udbuddet af kunst og kultur eksploderet og er blevet en molok af en gigantisk oplevelsesindustri på et stats-liberalt grundlag med en milliardstor omsætning. Man kan sige, at kunsten er blevet samfundsmæssiggjort i og med, at kunsten bliver brugt og kommer ud i alle dele af samfundet.

Desværre er kunstneres økonomiske, retslige og sociale forhold ikke fulgt med i den kunstindustrielle og den samfundsmæssige udvikling. Det er der mange årsager til. Ikke mindst at kunstnerne historisk set har været dårligt fagligt organiseret, men også at aktørerne og lederne i den stats-liberale kunstindustri har formået at splitte kunstnerne på et konkurrencemæssigt grundlag.

Fordi kunsten og den kunstneriske produktion er blevet samfundsmæssiggjort, er det vigtigste, at der bliver stillet seriøse reformkrav til staten om, at der bliver skabt kunstneriske arbejdspladser i den bredeste forstand og inden for alle de forskellige kunstproduktive områder. Og også at staten sørger for gode og solide retlige forhold for kunstnerne, når de møder aktørerne fra den liberale kunstindustri.

'Kunstcirkulæret' fra 1983 er et godt eksempel, men det er selvfølgelig ikke godt nok, og der skal kæmpes fortsat for at forbedre dette udbud. Som repræsentanten for Billedkunstneres Forbund Maria Sejersten Jeppesen sagde, da Leila Stockmarr efterlyste effektive oneliners: "Pengene skal tilbage til kunstnerne."

Hun kunne også have sagt "udbytning". Forfatteren som indledte temamødet Kaspar Colling må også kunne nikke genkendende til denne problemstilling, da han har været med til at fodre staten med 13 millioner kr.

Leila Stockmarr og Enhedslisten har igangsat et godt initiativ med disse temamøder, men de påtager sig dermed også en forpligtigelse til at være med til at udforme en gennemtænkt og sammenhængende kunst- og kulturpolitik. Også i parlamentarisk sammenhæng.